

Profil

Közélet

Hír

A sajátos nevelési igényű gyerekeknek csak a harmada kapja meg a szükséges fejlesztést

Biczó Henriett | 2024.11.26. 06:58

Címkék:

autizmus

oktatás

Olvasási idő kb. 10 perc

Finnországban három gyerekre jut egy pedagógiai asszisztens, nálunk jó esetben, egy több száz fős iskolában dolgozik egy segítő szakember. Pedig a tét nagy: a gyerekek jövője.

Évről évre drasztikusan emelkedik az SNI-s (autista, ADHD-s, magatartási és tanulási zavarokkal küzdő) gyerekek száma, de úgy tűnik, ez a probléma elkerüli a döntéshozók figyelmét. A KSH adatai szerint 2010-ben 81 ezer diáknak volt „papírja” arról, hogy sajátos nevelési igényű, 2023-ban 104 ezerre nőtt a számuk, de a valóságban minden 67. gyerek érintett lehet. Szomorú adat, de a gyerekek mindössze 30 százaléka kapja meg azt a fejlesztést, amit a szakértői bizottság előír neki.

A szülők, a tanárok, a szakmai és segítő szervezetek képviselői azt tapasztalják, hogy egyre nehezebb Magyarországon segítségre szoruló gyerekként élni. Mert nemcsak az érintetteket és családjaikat hagyták magukra, hanem az egész területet. Kevés a szakember, a szakirányos gyógypedagógus és a gyógypedagógiai asszisztens, miközben ezen múlhat, hogy egy gyerek sikeresen integrálódik vagy nem, a későbbiekben helytáll-e a nyílt munkaerőpiacon, milyen mértékben tud önálló életet élni, és mennyire fog a többiekre vagy az államra szorulni.

Önmagáért beszél, hogy tavaly vizsgálatot indított az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala az egységes gyógypedagógiai módszertani intézményekben (EGYMI), miután több jelzés érkezett a Pedagógus Szakszervezethez a sajátos nevelési igényű, köztük tanulási vagy magatartási nehézségekkel, különböző fogyatékoságokkal élő és autista gyerekekkel foglalkozó intézmények rossz állapotáról, méltatlan körülményekről és szakemberhiányról. Akadnak olyan EGYMI-k, ahol gondok vannak a fűtéssel, a szigeteléssel, a vízvezetékekkel,

az akadálymentesítéssel. Van olyan intézmény, ahol állandóak a dugulások, ezért a vécék gyakran használhatatlanok, a falak egy részéről teljesen lemállott a vakolat, máshol az ablakokat kellett beszögélni, hogy a helyükön maradjanak. A munkaerőhiány miatt több helyen előfordul, hogy nem megfelelő végzettségű szakember foglalkozik a gyerekekkel, ezért nem kapják meg a szükséges fejlesztéseket, óraszámokat. Az egyik hallássérültekkel foglalkozó intézmény kénytelen volt olyan munkaerőt felvenni, aki nem ismeri a jelnyelvet.

A Civil Kollégium Alapítvány (CKA) oktatási munkacsoportja szakemberek és szülők bevonásával országos találkozót szervezett, mert együttműködés és egymás támogatása nélkül nem érhetik el céljukat, hogy az érintett gyerekek megkapják a szükséges fejlesztéseket és minőségi életet élhessenek.

– Magyarország alaptörvénye leírja, hogy minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez és a képességeinek megfelelő szintű ingyenes oktatáshoz. A valóság ezzel szemben az, hogy gyakran megfelelő általános iskolát sem könnyű találni egy autista gyereknek, középiskolát még nehezebb, főleg vidéken. Veszprémben élek, a három gyerekem közül kettőt autizmus spektrumzavarral diagnosztizáltak, jó értelmi képességűek. A városban jelenleg nincs olyan középiskola, aminek az alapító okiratában is nevesítve van, hogy fogad autista fiataalt. Fontos lenne, hogy a pedagógusok kapjanak megfelelő irányú képzést, hiszen módszertani tudás nélkül számukra is nagyon nehéz megbirkózni az integrált oktatással. A tanárok sokszor azzal érvelnek, hogy nem gyógypedagógusnak tanultak. Lehet, de más a gyerekek összetétele, más a világ, nincs választás, haladni kell a korrallal. Az a szülő, aki megteheti, megfizet egy árnyékpedagógust, aki egész nap a gyerek mellett van az iskolában, vagy finanszírozza a magánfejlesztéseket. A probléma, hogy ezt kevesen engedhetik meg maguknak. A másik nehézség, és vidéken jellemző, hogy nem olyan fejlesztésre jár a gyerek, ami neki a legjobb, hanem arra, ami elérhető – mondja Brokés Judit, a veszprémi AutiSpektrum Egyesület alapító elnöke. Az egyesület szülőcsoportként indult 2013-ban, miután Judit fiát autizmussal diagnosztizálták. Mivel akkoriban Veszprém környékén nem volt sok lehetőségük az érintett családoknak, Judit rendszeresen járt Budapestre szülőképzésre, végül összehívott egy csoportot.

– Az első alkalmon öten voltunk, a harmadikon tizenheten, most 95 tagunk van. Sokáig szolgáltató egyesületként működöttünk, igyekeztünk a felmerülő igényekre érdemben reagálni, így vannak fejlesztések, nyári táborok, havi szülőcsoport. Tartottunk pedagógus- és szülőképzést, kiadtunk egy könyvet, ami pár éve az Év Gyerekkönyve lett Innováció kategóriában, és remek alap az 5-10 évesek szemléletformálásához. Elindítottunk egy mintaiskola programot, együttműködve a helyi Tankerülettel és Szakképzési Centrummal. Az

utóbbi másfél évben foglalkozunk kiemelten az érdekvédelemmel, cél az SNI-s gyermekek oktatási helyzetének javítása. Látjuk, hogy csak közös fellépéssel érhetünk el eredményt, kezdve a korai diagnózison túl a szakemberek támogatásán át a fejlesztésekig. Együtt dolgozunk a CKA-val, a TASZ-szal és a Mozaik Egyesülettel, megyünk előre, mert a gyerekeinkről van szó – mondja Judit, aki fix támogatás híján abból az örökségből kapja a fizetését, amit egy amerikai rokon hagyott hátra az egyesületre. Kérdés, ha – hamarosan – elfogy az örökség, mi lesz az egyesülettel.

Finnországban három gyerekre jut egy pedagógiai asszisztens, nálunk jó esetben egy több száz fős iskolában van egyetlen segítő szakember. A legtöbben erőn felül próbálnak segíteni, ahogyan azt Pilisborosjenőn Pilinger Zsuzsanna példája is mutatja. Gyógypedagógiai asszisztensként dolgozott a helyi általános iskolában, és már az első tanévben komoly kihívással kellett szembenéznie. Az akkori elsősök egyharmada hivatalosan sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő státuszú volt, míg egy másik harmaduk papír nélküli, de fejlődésében éretlen gyerekek számított. Az osztály fennmaradó része normál fejlődésű diákokból állt. Egy ilyen sokszínű, különböző idegrendszeri érettségű, és eltérő igényekkel rendelkező osztály mindennapi menedzselése óriási teher a pedagógusoknak, különösen az osztály- és a napközis tanítónak. A tanórákon Zsuzsanna segítőként mindent megtett, még a legösszetettebb feladatokat is megoldotta, de egyedül ez kevés volt hosszú távon.

– Egyértelművé vált, hogy a teammunka, több szakember bevonása és legalább még egy gyógypedagógiai asszisztens nélkül lehetetlen biztosítani a megfelelő támogatást az osztály számára. Nagyon kevés sikerélményünk volt, gyerekek, pedagógusnak és szülőknek egyaránt. Amit egyik nap felépítettünk, a másik napra már nem biztos, hogy működött. A gyerekek bioritmusa teljesen kiszámíthatatlan volt, ami kihatott a viselkedésükre, az egyéni fejlődésükre és a csoport dinamikájára is – mesélte a szakember, de egy váratlan lehetőség megmutatta, hogy mi lenne az ideális. Egy kéthetes „pilot” időszak során az osztály napközis pedagógusa átvette a tanítói feladatokat, Zsuzsanna maradt asszisztensként, és egy kórházi gyógypedagógiai asszisztens is csatlakozott a csapathoz. Az eredmény bámulatos volt: az osztály életében egyensúly alakult ki, a gyerekek több figyelmet és egyéni törődést kaptak, lassabban, de alaposabban haladhattak, így mindenkinek jutott idő a tananyag megértésére. Sajnos ezek az optimális körülmények ritkák, részben a szakemberek hiánya, részben a bizonytalan foglalkoztatási helyzet miatt. Sokszor csak határozott idejű szerződésekkel alkalmazták őket, a nyári szünet alatt más megélhetést kell keresniük. – Olyan hónap is volt,

amikor félhavi késéssel kaptam meg a fizetésem, ami egyáltalán nem segíti a pályán maradást.

Zsuzsanna végül, egy családi egészségügyi probléma miatt is, elhagyta az iskolát, de a problémát nem engedte el. Mentort keresett, és kapcsolatba került a Civil Kollégium Alapítvány EgyszerGyerek műhelyével. Azóta a pilisborosjenői szülői közösséget segíti, amely párbeszédet kezdeményezett az iskola vezetésével, hogy az osztályban több segítő szakember legyen, és minden gyerek, akár papiros, akár nem, a szükségleteinek megfelelő támogatást kaphasson. – Csak közösen érhetünk el változást. Célunk, hogy minden kisgyerek sikeres lehessen a tanulásban és az életben is – fogalmazott a szakember.

A szülők is felmérték, hogy a helyi igényeknek megfelelő programokat kell kidolgozni, a pedagógusok, az önkormányzat és a szülők együttműködésével. A Pilisborosjenőn élő Késmárki Eszter is érintett anyuka, véleménye szerint alázat nélkül nem érhetnek el célt. – A problémamentes gyerekek szülei is felismerték, hogy közös a felelősség és belátták, ha az SNI-s gyerekek megkapják a megfelelő támogatást, akkor az az ő gyerekükre is pozitív hatással van az adott közösségben, az iskolában. A közös gondolkodás erősíti a jogtudatosságot, az autokratikus és kirekesztő módszer helyett a demokratikus választottuk, és ezt a tudást szeretnénk átadni a gyerekeinknek is. Segítjük azokat a családokat, ahol nem megfelelő az anyagi háttér, mert csak mi tudjuk elindítani a változást, összefogással.